

Ο Δεκέμβριος είναι ο

δωδέκατος και τελευταίος μήνας του ηλιακού μας έτους, αλλά ο δέκατος μήνας, όπως το λέει και το όνομά του (εκ του λατινικού decem = δέκα), από την πρωτοχρονιά της 1ης Μαρτίου, όταν το έτος των Ρωμαίων ήταν δεκάμηνο.

Στο Αττικό αρχαιοελληνικό ημερολόγιο ήταν ο έβδομος μήνας και ονομαζόταν «**Ποσειδεών**» ή «**Ποσειδών**» (16 Δεκ. - 15 Ιαν.), προς τιμήν του θεού της θάλασσας Ποσειδώνα. Αυτόν τον μήνα σύμφωνα με τις δοξασίες των Αρχαίων Αθηναίων, ο Ποσειδώνας με την Τρίαινά του, το σύμβολο της δύναμews και εξουσίας, συντάρασσε τις θάλασσες και προκαλούσε μεγάλες τρικυμίες όταν θύμωne μαζί τους' γεγονός που φοβούνταν ιδιαίτερα για τα ταξίδια τους οι ναυτικοί.

Ως προς την πλευρά της αυστηρότητας ο Ποσειδών μπορεί να συσχετιστεί ως θαλασσινός θεός -προστάτης της θάλασσας- με τον δικό μας Άγιο Νικόλαο, ο οποίος τον αντικατέστησε στην πίστη του λαού. Οι Χριστιανοί ναυτικοί μας

θεωρούν ότι οι δύσκολες ώρες της θάλασσας οφείλονται στον θυμωμένο άγιο Νικόλαο που είναι αγριεμένος μαζί τους. Για να τον εξευμενίσουν ρίχνουν στα τρικυμισμένα νερά λάδι από το καντήλι του Αγίου, κόλλυβα από αυτά που στέλνουν στην εκκλησία την ημέρα της γιορτής του, ψίχουλα, άρτο ή και μια μικρή εικόνα του. Τα σκορπούν στη θάλασσα και λένουν: «Αϊ Νικόλα μου, και πάψε την οργή σου!»

image not found or type unknown

Μία «σύγχρονη» ναυτική παράδοση για τον Αϊ Νικόλα τον Κυβερνήτη απ'τη θάλασσα είναι η Μάνη:

«Τα καράβια και τα καϊκια, στα παλιά χρόνια, ταξίδευαν χωρίς τιμόνι (μόνο σε γαληνεμένη θάλασσα). Τη συγκοινωνία από το Διακόφτι στα Βάτικα, απέναντι, την έκανε ένας περάτης, άγνωστος, που δεν ήταν ντόπιος. Κάθε φορά όμως που σηκωνόταν τρικυμία (πολύ συχνά), το καράβι, χωρίς τιμόνι, τσακιζόταν στους βράχους και οι άνθρωποι πνίγονταν. Ο περάτης όμως δεν πάθαινε τίποτε και κάθε φορά παρουσιαζόταν με νέο καράβι. Ήταν δαίμονας που χαιρόταν για το κακό των ανθρώπων. Όσπου κάποτε μπήκε επιβάτης και ένας γεράκος, με άσπρα μαλλιά και γένια. Κρατούσε και στο χέρι του ένα παράξενο ξύλο, που πλάταινε προς τα κάτω. Το καϊκι συνάντησε πάλι τρικυμία, οπότε ο γεράκος τρέχει και στερεώνει το ξύλο του στο πίσω μέρος, το κρατάει γερά (ήταν το πρώτο τιμόνι) και κυβέρνησε το πλοίο, ώστε να μην τσακιστεί στα βράχια. Οι άνθρωποι σώθηκαν, κι ο περάτης, από το κακό του εξαφανίστηκε. Την ίδια ώρα εξαφανίστηκε κι ο γεράκος, που ήταν ο άγιος Νικόλαος και νίκησε το δαίμονα, μαθαίνοντας και στους ναυτικούς το τιμόνι.»

Τα δημώδη ονόματα του Δεκεμβρίου είναι: **Δεκέ(μ)βρης** ή **Δεκέμηρης, Γιορτινός** (λόγω των πολλών εορτών), **Αϊ-Νικολιάτης, Χριστουγεννιάτης, Χριστουγεννάς, Χιονιάς, Ασπρομηνάς** κλπ.

Στη ζωή των Ελλήνων αγροτών τρεις είναι οι εμπειρίες που προεξάρχουν: το κρύο, το τέλος της σποράς, και η μείωση του φωτός.

Το κρύο συνδέεται με τρεις κυρίως γιορτές στην αρχή του Δεκέμβρη: της Αγίας Βαρβάρας (4), του Αγίου Σάββα (5) και του Αγίου Νικολάου (6) -τα λεγόμενα Νικολοβάρβα. Οι παροιμίες λένε: «Βαρβάρα βαρβαρώνει (το κρύο), αϊ Σάββας σαβανώνει, αϊ Νικόλας παραχώνει», «Αγία Βαρβάρα γέννησε (το χιόνι), άη Σάββας το δέχτει κι άη Νικόλας έτρεξε να πάει να το δαφτίσει (το βάφτισε χιόνι)».

Αλλά και για τη χρονική εγγύτητα των τριών εορτών λέγεται:

«Αγία Βαρβάρα μίλησε και Σάββας αποκρίθει κι Αγιονικόλας έτρεξε να πάει να λειτουργήσει».

Οι γεωργοί θέλουν να ευχαριστήσουν τα ζώα τους (βόδια, άλογα) για τη βοήθεια που τους προσέφεραν στη σπορά και γι'αυτό τα γιορτάζουν στις 18 Δεκεμβρίου, του Αγίου Μοδέστου (στο συναξάρι του αναφέρεται ότι ανέστησε πολλά ζώα). Οι ζευγάδες ράντιζαν με τον αγιασμό τα σπαρμένα χωράφια, έριχναν κόλλυβα στη γη και τάιζαν τα ζώα τους μ'αυτά, αλλά και με άρτο (ύψωμα).

Ο Δεκέμβριος έχει τις μεγαλύτερες νύχτες. «Του Δεκέμβρη η μέρα, καλημέρα – καλησπέρα», λέει μια παροιμία. Ο Ήλιος έχει τώρα τη μεγαλύτερη απόκλιση νότια του ισημερινού, με αποτέλεσμα το βόρειο ημισφαίριο να φωτίζεται πολύ λιγότερο από το νότιο. Από τις 22 Δεκεμβρίου (μετά το χειμερινό ηλιοστάσιο), η απόκλιση αρχίζει να λιγοστεύει, οπότε στο βόρειο ημισφαίριο η μέρα μεγαλώνει. Με το Ιουλιανό ημερολόγιο, το χειμερινό ηλιοστάσιο έπεφτε το 19ο αιώνα στις 9 Δεκεμβρίου (Αγ. Άννας). Παρετυμολογώντας, λοιπόν, το όνομα του Αγίου Σπυρίδων (12) έλεγαν: «Απ'του αγίου Σπυρίδωνα μεγαλώνει η μέρα κατά ένα σπυρί». Και στις 19 παραμονή του Αγ. Ιγνατίου, που η αύξηση του φωτός ήταν πια σημαντική, έλεγαν: «αύριο είναι ο άγιος Αγνάντιος' αγναντεύει ο ήλιος προς το καλοκαίρι».

Οι ευχές όλη τη διάρκεια του Δεκεμβρίου κυριαρχούν και καθορίζουν τόσο τις άφθονες εορτές του μήνα, όπως του Αγίου Ελευθερίου (15) και του Αγίου Διονυσίου (17) όσο και τα επικείμενα Χριστούγεννα (25), την πρώτη μέρα του Δωδεκαημέρου*, καθώς και τη διαβατήρια ώρα της μεταβάσεως στον καινούργιο χρόνο.

Ο Δεκέμβρης είναι ο μήνας με τις μικρότερες μέρες.

Από τα Χριστούγεννα όμως και μετά, αρχίζουν και μεγαλώνουν.

Το κρύο συνδέεται με τρεις κυρίως γιορτές στην αρχή του Δεκέμβρη.

Της Αγίας Βαρβάρας, του Αγίου Σάββα, και του Αη Νικόλα.

Λέγανε παλιά: «Βαρβάρα βαρβαρωνει, αι Σάββας σαβανώνει, αι Νικόλας παραχώνει»!

Στις ορεινές περιοχές της Ηπείρου, της Δυτικής Μακεδονίας, της Ρούμελης, το κρύο συνδέεται και με την γιορτή του Αγίου Αντρέα.

«Ο Αγι Αντρέας έφτασε, το κρύο αντρειεύει».

Ο Δεκέμβρης στην παράδοση μας, έχει και το όνομα Αντριάς (η Ντριάς), λόγω του κρύου.

Η δεύτερη εμπειρία, όπως είπαμε, είναι το τέλος της σποράς.

Εκφράζεται και αυτή με παροιμίες.

Για την σπορά λένε: «Δικεμβρις, δικιος σπόρος», η «Δεκέμβρη δίκαια σπέρνε», και αυτό γιατί ο «ζευγάς», δεν πρέπει να ρίχνει το σπόρο μήτε πολύ αρια, μήτε πολύ πυκνά, γιατί το χώμα είναι αρκετά ποτισμένο από την βροχή, και έτσι δεν υπάρχει πλέον ο φόβος μη τυχόν και δεν φυτρώσει ο σπόρος.

Ένα άλλο έθιμο που τηρούσαν οι παλιοί τον Δεκέμβρη, ήταν που «ευχαριστούσαν» τα ζώα τα οποία τους βοηθούσαν στη σπορά!

Μια ξεχωριστή γιορτή, στις 18 του Δεκέμβρη, είναι του Αγίου Μοδεστου.

Στο Δρυμό, στην γιορτή του αγίου, δίνουν στα ζώα τριμμένους άρτους και αντίδωρο από την εκκλησία, για να φάνε τα ζώα και να γίνουν γερά!

Βέβαια σήμερα, τα ζώα έχουν αντικατασταθεί από τα τρακτέρ.

Στη Λήμνο, οι ζευγάδες κάνουν κόλλυβα που τα πηγαίνουν στην εκκλησία και τα διαβάζει ο παπάς, και τα ρίχνουν έπειτα στην «ταγή» για τα ζώα.

Η τρίτη εμπειρία για τον Δεκέμβρη, είναι το φως.

«Του Δεκέμβρη η μέρα, καλημέρα καλησπέρα» έλεγαν οι παλιοί, για να τονίσουν το πόσο μικρές μέρες και μεγάλες νύχτες έχουμε αυτό το μήνα.

Πηγή: dkaravasilis.gr